

NOVIČE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Na svetlobo dane od krajske kmetijske družbe.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VII.

V sredo 19. grudna (decembra) 1849.

List 51.

Čehovin.

Ponôsi se slovenska domovina!
Tud ti sloveče svoje imaš rojake,
Tud ti sloveče hrabrosti junake,
Ti viteza sloveč'ga Čehovina!

Z junaških persi trojna mu svitlina
Se bliska — kinč nar hrabrej' za bojake!
In vmés tud red — nar vikši za vojake —
Terezjin križ, požlahtni slave sina! *)

Toljk' slave pa veljavna si glavica
V kervavih bitvah je pri Montanari,
Pri Volti zadobila in pri Novari!

Ponôsi slavna se po njem Branica! **) M.
Branitelja ki tac'ga carevini
Rodiš — u vedno slavo domovini!

Ljubi moji demorodci!

Z britkostjo sim bral v poslednjih Novicah sostavek pod nadpisam „Smešno in krivo razlaganje kmetijskih šol po deželi“, kateri kaže, de se — žalibog! — nikjer ljulike med pšenico ne manjka.

Kot predsednik kmetijske družbe, ktera se le trudi in poganja, de bi se kaj dobriga v naši ljubi domovini napravilo in kmetijstva na boljši stan povzdignile, za svojo dolžnost spoznam, zoper tisto krivo razlaganje kmetijskih šol tudi nekatere besede govoriti in očitno pevedati, de mora vsaciga prijatla svoje domovine v serce zaboleti, če vidi, de dobra reč namest de bi povsod, v kajži kakor v gradu, vnete podpornike dobila, na protivnike in zaviravce zadéva, kateri ji krive namene spodtikajo in nevedne ljudi s tem sleparijo.

Pri velikim kmetijskim zboru na Dnnaji, kjer sim tudi jez pričijoč bil, smo že od tega govorili: ali bojo pa tudi ljudjé pravi prid kmetijskih šol zapodadli? in nekeri poslanci so mislili, de bi morebiti nar boljši bilo, ako bi se v vsaki deželi na kaki veliki cesarski grajšini taka kmetijska šola napravila, in v ta namén ta šola z mnogimi učeniki in vsimi potrebnimi napravami vstanovila? Minister je na ta svét nekterih poslancov odgovoril, de to bi silno veliko stroškov državni denarnici prizadjalo, ki zdej nima denarja od več, — in

*) Vitezki Čehovin se je v poslednjih vojskah na Laškim takó slavno obnašal, de je zaporedama veliko sreberno in veliko zlato svetinjo, in poslednjič clo Terezjin križ — nar imenitniši avstrijski red — v posvečenje svoje pogumnosti od Cesarja dobil.

**) Imé doline, med Ipavo in Krasam, kjer je naš junaški Čehovin rojen.

mного poslancov je naravnost réklo, de take velike cesarke šole bi svoj namén le slabo spolnile, kér poduk v njih bi ne bil v vsim tako djansk (practisch), kakor zamore na manjših kmetijah biti, kjer menj učenecv skupej pride, in ki so na mnogoverstnih zemljah napravljene, de se nekteri razdelki kmetijstva v ti, drugi razdelki pa v drugi šoli boljši dajo učiti.

Sklep tega veliciga Dunajskiga zbora je bil tedaj: de naj v vsaki deželi na več kmetijah, ki so zavolj umniga kmetovanja dobro znane in katerih posestniki so pri volji, djanske učilnice napraviti, se take šole vstanovijo.

Družbini odbor je v ta namén gospode dopisnike naše kmetijske družbe naprosil, de naj mu svetjejo: na katerih kmetijah bi se dale take učilnice napraviti — in naznamovane posestnike je potem odbor poprašal: ali so pri volji, imenovane šole napraviti?

Oglasilo se jih je nekaj tacih posestnikov, de so pripravljene v prid dežele to težavno delo prevzeti, in velki zbor 20. dan pretečeniga mesca je sklenil, de naj se s učencov na 4 take učilnice pošlje.

Ministerstvo kmetijstva nam je gorko priporočilo, kakor v družih deželah, tudi v naši deželi za osnovo kmetijskih šol, kar nar bolj moremo, skerbeti, in po tem priporočilu je kmetijska družba šole napraviti sklenila, ki za vsaciga učenca v triletnim učenju obstoje, v ktere vsak prostovoljno stopi in prostovoljno izstopiti zamore, če mu ni mar za to, de bi triletno šolo izdelal in si zraven pridobljenih vednost tudi veljavne spričbe (Zeugnisse) pridobil, de je kmetijstva izučen.

Kterimu pametnemu človeku se tedaj od tlake v tacih šolah le sanjati zamore?!

Posebno rada bi bila kmetijska družba slišala, de bi se bil tudi kak veči in v umnim kmetovanji dobro iznajden kmet — ali pa kak fajmošter ali tehant, ki ima veči kmetijo, za napravo take šole oglasil, — pa kjer nobene prostovoljne ponudbe ni bilo, se ne more to terjati.

Marsikteri kmet misli vedno le na tlako in desetino, in ne pomisli, de z odpravljenjo tlako in desetino še ni za njih otroke, za njih sinove vse storjeno, de bi, če ima oče več fantov, vsi ti iz tega svoj krüh jedli.

Kér so grajšine zdej jenjale in je gruntno podložitvo odvezano, ne bojo poprejšnje gruntne in desetinske gosposke opravnikov (ferboltarjev) več potrebovale, ampak potreba jim bo za oskerbovanje večih zemljiš zvedenih kmečkih oskerbnikov, vavptov ali velikih hlapcov, kateri bojo znali kmetijo dobro ravnati in preskerbeti, kjer gospodar sam zraven biti ne more.

Marsikteri poprejšnji grajšak, marsikteri fajmošter ali tehant, marsikteri posestnik velike kmetije bo čez 3 léta iskal zvedeniga, pošteniga oskerbnika ali velkiga